

Bu proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa olarak fonlanmaktadır.

Türkiye'deki Karasal Ortamlarda ve İç Sularda İstilacı Yabancı Türlerin Tehditlerinin Değerlendirilmesi Projesi

Sözleşme No TR2017 ESOP MI A3 11/SER/11

İstilacı Yabancı Türlerin Girişinin ve Yayılmasının nlenmesi ile Yönetimi Hakkında Yönetmelik

Mart 2021

Versiyon Numarası (2) Taslak

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF ENVIRONMENT
AND URBANISATION

Environment and Climate Action
Sector Operational Programme

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF AGRICULTURE
AND FORESTRY

TERIAS

DAI human
dynamics

Proje Başlığı:	Türkiye'deki Karasal Ortamlarda ve İç Sularda İstilacı Yabancı Türlerin Tehditlerinin Değerlendirilmesi Projesi
Sözleşme Numarası:	No TR2017 ESOP MI A3 11/SER/11
Proje Değeri:	2 086 000 EUR
Başlama Tarihi:	28.11.2019
Bitiş Tarihi:	27.11.2022
Süre:	36 Ay
Sözleşme Makamı: Proje Yöneticisi: Adres: Telefon: Faks:	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Daire Başkanlığı Sayın İsmail Raci BAYER Mustafa Kemal Mah. Eskişehir Devlet Yolu 9.km No: 278, Ankara, Türkiye + 90 312 474 03 50-51 + 90 312 474 03 52-53 racib@csb.gov.tr
Sözleşme yöneticisi: e-posta:	Mrs. Ceren Uncu Agaçdiken ceren.uncuagacdiken@csb.gov.tr
Faydalanıcı: Adres: Faks : SROB: Telefon: Proje Yöneticisi / OCU Koordinatörü: Telefon: e-posta:	Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Cad. No: 71 Yenimahalle/Ankara +90 312 207 67 10 +90 312 207 50 00 Dr. İrfan Uysal +90 312 207 59 03 uysal.irfan@tarimorman.gov.tr
Yüklenici Proje Müdürü: Adres: Telefon: e-posta: Proje ofis adresi: Proje Ekip Lideri: e-posta:	Hulla & Co. Human Dynamics GmbH & Co KG İle Finish Environment Institute ve Çınar Mühendislik Müşavirlik A.Ş. Konsorsiyumu Sayın Stephane Neyreneuf Lothringer Strasse 16, A-1030 Viyana, Avusturya +33 (0)614890669 stephane.neyreneuf@humandynamics.org Çınar Mühendislik Müşavirlik A.Ş. Bağlıca Mah. Çambayırı Cad. Çınar Plaza No:66/5 06790 Etimesgut/ ANKARA Mr. Edmundas Greimas edmundas.greimas@gmail.com
Raporun adı:	İstilacı Yabancı Türlerin Girişinin ve Yayılmasının Önlenmesi ile Yönetimi Hakkında Yönetmelik Taslağı
Raporu hazırlayan:	Prof. Dr. Süheyla Suzan Gökalp Alıca
Taslak raporun sunulduğu tarih:	22/02/2021
Nihai raporun sunulduğu tarih:	

İSTİLACI YABANCI TÜRLERİN GİRİŞİNİN VE YAYILMASININ ÖNLENMESİ İLE YÖNETİMİ HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; istilacı yabancı türlerin biyoçeşitlilik üzerinde ve ilgili ekosistem hizmetlerinde meydana getirebileceği olumsuz sosyal ve ekonomik etkilerinin ve sağlık sorunlarının önlenmesi amacıyla ülkeye girişlerine/taşınımına ve yayılmalarına dair tedbirler ile yönetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; denizel, karasal ve iç sulardaki yabancı istilacı türlerin hem kasıtlı hem de kasıtsız girişinin/taşınımının ve yayılımının önlenmesi ile yönetimine ilişkin usul ve esasları kapsar.

(2) Bu Yönetmelik aşağıdakileri kapsamaz.

- a) İnsan müdahalesi olmadan, ekolojik koşullar veya iklim değişikliği sebebiyle kendi yaşama alanını/doğal düzenini/dağılım alanını değiştiren türler;
- b) 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nda tanımlanan genetiği değiştirilmiş organizmalar,
- c) Hayvan hastalıklarına yol açan patojenler,
- d) 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu'nda tanımlanan bitki zararlıları / bitki hastalıklarına yol açan parazit ve patojenler
- e) Su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılan türler,
- f) Bitki koruma ürünlerinde kullanılmak üzere üretilen veya ithal edilen mikroorganizmalar; veya
- g) Biyosidal ürünlerde kullanılmak üzere üretilen veya ithal edilen mikroorganizmalar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 420 nci maddesine, 27/4/1996 tarihli ve 96/8125 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Nesli Tehlikede Olan Yabancı Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES) ve 9/1/1984 tarihli ve 84/7601 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe giren Avrupa'nın Yabancı Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesine, 4915 sayılı Kara Avcılığı

Kanununun 4 üncü maddesi, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9 uncu maddesi, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nun 1 inci maddesi, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 15 inci maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Yabancı türler; doğal yayılışlarının dışına giriş yapmış/taşınmış tür, alt-tür veya daha alt taksonomik seviyedeki hayvan, bitki, mantar veya mikroorganizmaların canlı bireyleri ile bu türlerin herhangi bir parçasını, eşey hücrelerini, tohumlarını, yumurtalarını veya propagüllerini ve de hayatta kalıp üreyebilen melezlerini, çeşitlerini, kültürlerini ve soylarını,
- b) İstilacı yabancı türler; giriş yapmasının/taşınımının veya yayılmasının biyoçeşitliliği ve ilgili ekosistem hizmetlerini tehdit ettiği veya olumsuz etkilediği tespit edilen bir yabancı türü,
- c) Ülke ilgi alanına giren istilacı yabancı türler; olumsuz etkileri kabul edilen bir istilacı yabancı türü,
- ç) Biyoçeşitlilik; karasal, denizel ve iç sular ekosistemleri ve parçası oldukları ekolojik kompleksler/yapılar dahil olmak üzere tüm kaynaklardaki canlı organizmalar arasındaki çeşitlilik; bu türlerin kendi içerisindeki türler ve ekosistemler arasındaki çeşitliliği,
- d) Ekosistem hizmetleri; ekosistemlerin doğrudan ya da dolaylı olarak insanın refahına olan katkıları,
- e) Giriş yapma/taşınma; insan müdahalesi sonucu bir türün kendi doğal yayılışı dışındaki hareketini,
- f) Araştırma; istilacı yabancı türlerin yalnızca istilacı olmayan türler olarak üremelerini sağlamak için düzenleyici şartlar altında, istilacı yabancı türlere dair yeni bilimsel bulgular elde etmek ya da bunların yeni ürünlerini geliştirmek üzere, istilacı yabancı türün teşhisinin erken evrelerini, türleri istilacı yapan özellikler haricindeki genetik özelliklerinin belirlenmesi ve izolasyonu dahil, gerçekleştirilen tanımlayıcı ve deneysel çalışmayı,
- g) Kapalı muhafaza; bir organizmanın kaçmasının veya yayılmasının mümkün olmadığı kapalı tesislerde tutulmasını,
- ğ) Saha dışı koruma; biyolojik çeşitliliğin bileşenlerinin kendi doğal habitatları dışında korunmasını,
- h) Yolaklar/taşınım yolları; istilacı yabancı türlerin girişlerinin ve yayılmalarının mekanizma ve rotalarını,
- ı) Erken tespit; geniş alanlara yayılmadan önce istilacı yabancı türlere ait bir veya birkaç bireyinin tespit edilmesini,
- i) İmha etme; ölümcül ya da ölümcül olmayan yollarla istilacı yabancı türlere ait bireylerin tamamen ve kalıcı olarak ortadan kaldırılmasını,
- j) Popülasyon kontrolü; türleri ortadan kaldırmanın mümkün olmadığı durumlarda istilacı yabancı türlerin istila kapasitesini ve biyoçeşitlilik ile

ilgili ekosistem hizmetleri, insan sağlığı ya da ekonomi üzerindeki olumsuz etkisini asgari düzeye indiren ve hedeflenmeyen türler üzerindeki etkiyi en aza indiren, bireylerin sayısını mümkün olduğunca az tutma amacıyla istilacı yabancı türlerin popülasyonuna ve habitatlarına uygulanan herhangi bir ölümcül ya da ölümcül olmayan eylemi,

k) Sınırlandırma; istilacı yabancı tür popülasyonlarının istila ettikleri alanın ötesine dağılması ya da yayılması riskini engeller oluşturarak en aza indirmeyi amaçlayan herhangi bir eylemi,

l) Geniş yayımlı istilacı yabancı tür; popülasyonunun doğallaşma aşamasının ötesine geçip kendi kendini sürdürdüğü ve hayatta kalabileceği ve üreyebileceği potansiyel yayılış alanının büyük bir bölümünü işgal etmek üzere yayılmış olduğu bir istilacı yabancı türü,

m) Yönetim; hedeflenmeyen türler ve onların habitatları üzerindeki etkisini en aza indiren bir istilacı yabancı tür popülasyonunun imhası, kontrolü ya da sınırlandırılması amacı ile hayata geçirilen ölümcül ya da ölümcül olmayan eylemleri,

n) Yerli türler; bir bölgenin belirli ekosistemlerinde doğal olarak yaşayan türleri,

o) GTİP Numarası; Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu Cetveline ilişkin numarayı,

ö) İzin sistemi; Bakanlık tarafından oluşturulan ve Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türler üzerinde araştırma yapılmasına veya saha dışı korunmasına izin veren sistemi,

p) Bakanlık; Tarım ve Orman Bakanlığını,
ifade eder.

(2) Bu Yönetmelikte geçen diğer tanım ve kısaltmalar ilgili mevzuattaki anlam ve kapsama sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

İstilacı Yabancı Türler Listesi

Listelerinin belirlenmesi

MADDE 5 – (1) Bakanlık, bu Yönetmelikte belirtilen kıstaslara dayanarak, ülke ilgi alanına giren istilacı yabancı türlerin listesini (Ülke listesi) oluşturur.

(2) Bakanlık, her yıl ülke listesini kapsamlı bir incelemeye tabi tutar ve Yönetmelikte belirtilen usule uygun şekilde; yeni istilacı yabancı türlerin eklenmesi veya bu maddenin 3 ncü fıkrasında yer alan kıstaslardan birini ya da birden fazlasını artık karşılamayan türlerin çıkarılması durumunda listeyi günceller.

(3) Aşağıda belirtilen kriterlerin tamamını karşılamaması durumunda Ülke ilgi

alanına giren istilacı yabancı türler Ülke listesine dahil edilir;

a) Mevcut bilimsel kanıta dayanarak, Ülke sınırları içinde yabancı olduklarının tespit edilmesi halinde,

b) Mevcut bilimsel kanıta dayanarak, hali hazırdaki koşullarda yaşayabilir bir popülasyon oluşturmaya, çevrede yayılmaya ve ikiden fazla komşu Devlet tarafından paylaşılan bir biyocoğrafya bölgesinde öngörülen iklim değişikliği koşullarında ve bir deniz alt bölgesinde yaşamaya elverişli olduklarının tespit edilmesi halinde,

c) Mevcut bilimsel kanıta dayanarak, biyoçeşitlilik üzerinde ya da ilgili ekosistem hizmetleri üzerinde önemli/ciddi/ olumsuz etki oluşturması muhtemel ve insan sağlığı ya da ekonomi üzerinde olumsuz etki oluşturabilmesi halinde,

d) Yönetmeliğin 6 ncı maddesi uyarınca gerçekleştirilen bir risk değerlendirmesi ile Ülke düzeyinde uyumlu eylemlerin, bunların girişini, yerleşik hale gelmesini veya yayılmasını önlemek için gerekli olduğunun gösterilmesi halinde,

e) Ülke listesine dahil edilmesinin etkili bir şekilde onların olumsuz etkilerini önleyeceği, asgari düzeye indireceği ya da azaltacağı muhtemel olması halinde,

(4) Bakanlık, Ülke listesini oluştururken ya da güncellerken, maliyetleri, eylemsizlik maliyetini, maliyet verimlilik ve sosyo-ekonomik açılardan değerlendirmeler yapar ve 3'üncü fıkrada yer alan kriterleri uygular. Ülke listesi bir öncelik olarak aşağıda belirtilen istilacı yabancı türleri içerir:

(a) Ülkede hali hazırda mevcut olmayan ya da istilanın erken evrelerinde olan ve önemli olumsuz etkisi olma ihtimali yüksek olanlar;

(b) Ülkede hali hazırda yerleşik halde olan ve en fazla önemli olumsuz etki sahibi olanlar.

(5) İlgili kişi ya da kurumlar, istilacı yabancı türlerin Ülke listesine dahil edilmesi için Bakanlığa taleplerini iletebilir. Bu talepler aşağıdaki hususları içermelidir:

a) Türlerin bilimsel ve varsa yerel isimlerini (taksonomik kimliklerini içerecek şekilde),

b) Yönetmeliğin 6 ncı maddesi uyarınca gerçekleştirilmiş bir risk değerlendirmesi,

c) Bu maddenin 3 üncü fıkrasında belirtilen kriterlerin karşılandığına dair kanıt.

(6) Ülke listesinde yer alan istilacı yabancı türlerin ilişkili olduğu eşyaların gümrüklerde resmi kontrollerine tabi tutulacak eşya kategorilerinin ülkeye giriş ve çıkışlarında GTIP numaraları esas alınır.

(7) Ülke listesi kabul edilirken ya da güncellenirken, maliyet, eylemsizlik maliyeti, maliyet verimlilik ve sosyo-ekonomik açılardan değerlendirmeleri yapılır ve 3 üncü fıkrada yer alan kriterler uygulanır. Ülke listesi öncelikle aşağıda belirtilen istilacı yabancı türleri içerir:

(a) Ülke sınırlarında hâlihazırda mevcut olmayan ya da istilanın erken

evrelerinde olan ve önemli olumsuz etkisi olma ihtimali yüksek olan türler;
(b) Ülke sınırlarında hâlihazırda yerleşik halde olan ve en fazla önemli olumsuz etki sahibi olan türler

Risk değerlendirme

MADDE 6 – (1) Risk değerlendirme aşağıdaki unsurlar dikkate alınarak istilacı yabancı türün mevcut ve muhtemel yayılışlarına ilişkin olarak gerçekleştirilir. Risk değerlendirme için;

- a) Türlerin taksonomik kimlikleri/bilimsel adları, geçmişi/yaşam döngüsü ile doğal ve muhtemel yayılış alanlarının tanımı,
- b) Üremesi ve yayılması için gerekli çevresel koşulların mevcut olup olmadığının değerlendirilmesi dahil istilacı yabancı türün üreme ve yayılma biçimlerinin ve dinamiklerinin tanımı,
- c) Uygun olan durumlar için türlerin genel itibariyle ilgili olduğu türün genel olarak ilişkili olduğu emtialar da dahil olmak üzere, türlerin kasıtlı ve kasıtlı olmayan potansiyel giriş/taşınım ve yayılma yollarının/taşıyıcılarının tanımı,
- ç) Mevcut şartlarda ve öngörülebilir iklim değişikliği koşullarında ilgili biyocoğrafya bölgelerinde giriş/taşınım, yerleşik hale gelme ve yayılma riskinin kapsamlı bir değerlendirme;
- d) Türlerin ülke içerisinde ya da komşu ülkelerde mevcudiyeti de dahil olmak üzere türlerin mevcut dağılımının bir açıklaması ve gelecekteki muhtemel dağılımının bir projeksiyonu;
- e) Doğal/yerel türler, korunan alanlar, tehlike altındaki habitatlar, insan sağlığı, güvenliği ve ekonomiyi de içerecek şekilde biyoçeşitlilik ve ilgili ekosistem hizmetlerine olan olumsuz etkilerinin ve gelecekteki muhtemel etkinin de dahil edilerek mevcut bilimsel veriler ışığında değerlendirme;
- f) Muhtemel zararın maliyetinin değerlendirme;
- g) Türler için bilinen kullanımların ve bu kullanımlardan kaynaklanan sosyal ve ekonomik faydaların tanımı;

sunulur.

(2) Ülke ilgi alanına giren istilacı yabancı türlerin listesi için tür teklif edilirken, Bakanlık, 1 inci fıkrada düzenlenen risk değerlendirme gerçekleştirir.

(3) Bakanlık, Ülke listesine dahil edilmesi için bir teklif sunarken, 1 inci fıkrada düzenlenen risk değerlendirme gerçekleştirir. Gerekli olduğu hallerde Bakanlık, ilgili olduğu sürece bu tür risk değerlendirmelerinin geliştirilmesinde yardımcı olabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbirler

Kısıtlamalar

MADDE 7 – (1) Yabancı türlerin doğal yaşam alanları olmayan ekosistemlere salınması, yabancı türlerin büyümesi ve Ülke sınırlarına yerleştirilmesi yasaktır.

(2) Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türler kasıtlı bir şekilde;

a) gümrük denetimi altında transit şekilde de dahil olmak üzere Ülke sınırlarına getirilemez,

b) kapalı muhafaza da dahil olmak üzere tutulamaz,

c) kapalı muhafaza da dahil olmak üzere beslenemez,

d) imha bağlamında yer alan özel tesislere taşınması hariç olacak şekilde, Ülke sınırları içinden dışarıya ya da Ülke sınırları içinde taşınamaz;

e) pazara sürülemez,

f) kullanılmaz ya da takas edilemez,

g) kapalı muhafaza da dahil olmak üzere üremesine, büyümesine ya da yetiştirilmesine izin verilmez; ya da

h) çevreye salınamaz.

(2) Bakanlık, uygun olan durumlarda, ağır ihmal sebebiyle de olmak üzere Ülke sınırları dahilindeki muhtemel yabancı istilacı türlerin kasıtlı olmayan girişini/taşınımını ya da yayılmasını önlemek için tüm tedbirleri alır.

İzinler

MADDE 8 – (1) Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (d), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen ve işbu maddenin 2 nci fıkrasına tabi olan kısıtlamalar hariç olmak üzere, Bakanlık, ilgili kurum ve kuruluşların Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türler üzerinde araştırma yapmalarına veya saha dışı korumaya izin veren bir sistem kurar. Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türlerden türetilen ürünlerin kullanımının insan sağlığını korumak amacıyla kaçınılmaz olduğu durumlarda, Bakanlık ayrıca bilimsel üretim ile izin sistemine tıbbi kullanımı da dahil edebilir.

(2) Bakanlık, aşağıda yer alan koşulların tamamını karşılayan kapalı muhafaza dahilinde gerçekleştirilen faaliyetler için bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen izinlerin verilmesi konusunda yetkilidir.

a) Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türler 3 üncü fıkra uyarınca kapalı muhafazada tutulmalı ve kullanılmalıdır.

b) Faaliyet yetkili makamlarca belirlenen uygun niteliklere sahip personel tarafından yürütülür.

c) İzin ile oluşturulan, kapalı muhafazaya ya da kapalı muhafazadan dışarı taşıma işlemi istilacı yabancı türün kaçmasını ortadan kaldıracak şekilde yapılır.

d) Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türlerin hayvan olması durumunda, kaçınılabılır ağrı, stres ya da acıya yol açmayan yöntemlerin kullanılması yoluyla bu hayvanlar uygun şekilde işaretlenir ya da başkaca etkili bir yolla teşhis edilmesi sağlanır.

e) Kaçma ya da yayılma riski ya da ortadan kaldırma, türlerin aidiyeti, biyolojisi ve dağılma yöntemleri, öngörülen faaliyetler ve öngörülen kapalı muhafaza, çevre ile etkileşim ve diğer ilgili faktörler dikkate alınmak suretiyle etkili bir şekilde yönetilir.

f) Olası bir kaçma veya yayılmayı kapsayan sürekli bir izleme sistemi ve imha planını da içeren acil durum planı, başvuru sahibi tarafından hazırlanır. Acil durum planı Bakanlık tarafından onaylanır. Bir kaçma ya da yayılma meydana gelirse, acil durum planı derhal uygulanır ve izin geçici veya kalıcı olarak geri çekilebilir.

(3) Birinci fıkrada düzenlenen izin, kapalı muhafaza kapasitesini aşmayacak sayıdaki istilacı yabancı türe ait bireylerle sınırlıdır. İlgili türlerin kaçma veya yayılma riskini azaltmak üzere gerekli kısıtlamaları içermesi gerekir.

(4) Örneklerin aşağıda yer alan koşulları karşılması durumunda kapalı muhafazada tutulduğu kabul edilebilir:

a) Örnekler fiziksel olarak izole edilir, kaçması ve yayılması engellenecek durumda tutulur, tutulduğu yerde yetkisiz kişilerce çıkarılması yasaktır,

b) Temizlik, atık yönetimi ve bakım sözleşmeleri, hiçbir örneğin ya da üreyebilir kısmının kaçamayacağını, yayılamayacağını ya da yetkisiz kişilerce çıkarılmayacağını garanti altına almalıdır,

c) Örneklerin tutuldukları kapalı muhafazalardan çıkarılması, bertarafı, ya da imhası ya da insancıl itlafı kapalı muhafazaların dışında üremeye ya da yayılmaya müsaade etmeyecek şekilde yapılmalıdır.

(5) İzne başvurulurken, 2 nci ve 3 üncü fıkralarda belirtilen koşulların yerine getirilip getirilmediği hususunun, yetkili makamca değerlendirilmesi için başvuru sahibi tüm ihtiyaç duyulan kanıtları sunmak zorundadır.

(6) Biyoçeşitlilik ya da ilgili ekosistem hizmetlerinin yerine getirilmesinde olumsuz etkilerin ortaya çıktığı durumlarda, verilen izni herhangi bir zamanda geçici ya da kalıcı olarak iptal etme hususlarında Bakanlık yetkilidir. İznin iptal edilmesi, bilimsel gerekçelerle ve bilimsel bilginin yetersiz olduğu durumlarda, ihtiyatlılık ilkesi ve idari mevzuata uygun olarak gerekçelendirilir.

(7) Bakanlık 1 inci fıkra uyarınca verilen tüm izinler için, gecikme olmaksızın aşağıdakilerden en az birini kamuya açık hale getirir:

a) Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türlerin bilimsel ve yaygın isimleri,

b) Bahse konu bireylerin sayısı ya da hacmi,

c) iznin verilme amacı,

(d) GTİP numaraları.

(8) Bakanlık, verilen izinlerde belirtilen koşulların yerine getirilip getirilmediğini denetler.

Yetkilendirme

MADDE 9– (1) İstisnai durumlarda, sosyal veya ekonomik nitelikte olanlar da dahil olmak üzere, üstün kamu yararını gözeterek nedenlerden dolayı, Bakanlık, yetkilendirmesine tabi olan faaliyetleri, 2 nci ve 3 üncü fıkrada belirtilen koşullara tabi olacak şekilde kuruluşlara yetki verebilir.

(2) Bakanlık bir elektronik yetkilendirme sistemi kurar ve işletir. Başvurunun alınmasını takiben 60 gün içerisinde başvurular hakkında karara varır.

(3) Yetkilendirme için yapılan başvuru aşağıdakileri içermelidir:

- a) İsimleri ve adresleri de içerecek şekilde kuruluşun ayrıntılı bilgileri,
- b) Yetkilendirme izni talep edilen Ülke sınırları dahilindeki istilacı yabancı türlerin bilimsel ve yaygın isimleri,
- c) Bahse konu bireylerin sayısı ya da hacmi,
- d) Talep edilen yetkilendirmenin sebepleri,
- e) Ülke sınırları dahilindeki istilacı yabancı türlerin tutulacağı ve kullanılacağı kapalı muhafaza tesislerinden kaçmalarının veya yayılmalarının gerçekleşmeyeceğini garanti altına alan önlemler ile bahse konu türlerin taşınmasının gerekli olması durumunda kaçmalarını engelleyecek koşulları sağlayan önlemlerin detaylı bilgileri,
- f) Ülke sınırları dahilindeki yetkilendirme talep edilen istilacı yabancı türlerin kaçış riskinin değerlendirilmesi ve beraberinde eyleme geçirilecek risk azaltma önlemlerinin detaylı bilgileri,
- g) Uygulanması gerekli yerlerde imha planı da dahil olmak üzere, muhtemel bir kaçış ya da yayılma durumunda uygulanacak planlanan izleme sisteminin ve acil durum planına ilişkin bilgiler.

Acil durum önlemleri

MADDE 10 – (1) Bakanlık, Ülke listesinde bulunmayan ancak ön bilimsel kanıtlara dayanarak 5 inci maddenin 3 üncü fıkrasındaki kriterleri karşılaması muhtemel olan bir istilacı yabancı türün sınırları içerisinde var olduğuna dair kanıtı ya da sınırları içerisine girişi/taşınımı konusunda muhtemel riskin kanıtı olması durumunda, 7 nci maddenin 1 inci fıkrasında yer alan kısıtlamaları da içerecek şekilde acil durum önlemlerini derhal almak zorundadır.

(2) Alınacak acil durum önlemleri şunlardır;

a).....

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Erken Tespit ve Hızlı İmha

İzleme sistemi

MADDE 11 – (1) Ülke listesinin yayımlanmasını takiben Bakanlık 18 ay içinde, Ülke sınırları dahilindeki muhtemel istilacı yabancı türler için bir izleme sistemi oluşturur. İzleme sistemiyle istilacı yabancı türlerin Ülke içinde yayılmasını önlemek amacıyla, araştırma, izleme ya da diğer usuller uyarınca bunların yaşam alanlarındaki nitelik ve niceliğine ilişkin veriler toplanır ve kayıt altına alınır.

(2) İzleme sistemi aşağıda belirtilen hususları içerir.

a) Halen Ülke sınırları dahilindeki yerleşmiş olanlarla beraber, yeni istilacı yabancı türlerin varlığını ve dağılımını tespit etmek için karasuları dahil Ülke sınırlarını kapsar.

b) Ülke sınırları dahilinde daha önce varlığından habersiz olunan istilacı yabancı türleri derhal tespit etmek için dinamik ve sürdürülebilir bir yapıda kurulur.

c) Mümkün olduğu ölçüde istilacı yabancı türlerin sınır ötesi etkileri ve sınır ötesi özellikleri dikkate alınır.

Resmi kontroller

MADDE 12 – (1) Bakanlık, Ülke sınırları dışındaki istilacı yabancı türlerin Ülke sınırlarına kasıtlı olarak girişini/taşınımını önlemek için gerekli resmi kontrolleri gerçekleştirmek üzere bir sistem kurar. Bu resmi kontroller, GTİP numaraları kapsamına giren eşya/mal kategorileri için geçerlidir.

(2) Yetkili makamlar, 1 inci fıkrada belirtilen eşyaların/malların düzenli olarak risk temelli kontrollerini, aşağıdaki hususları belirleyerek gerçekleştirir.

a) Ülke listesinde olup olmadığı,

b) Geçerli izinlerinin olup olmadığı.

(3) Belge ve kimlik kontrolü ve gerektiğinde fiziki kontroller, 1 inci fıkrada belirtilen eşyalar için yapılır.

Erken tespit bildirimleri

MADDE 13– (1) Ülke sınırları dahilindeki istilacı yabancı türlerin girişinin/taşınımının veya varlığının erken tespitini doğrulamak amacıyla kurulan izleme sisteminde ve resmi kontrollerde toplanan bilgiler kullanılır.

(2) Herhangi bir kurum, kuruluş ya da gerçek kişiler, herhangi bir gecikmeye mahal vermeksizin, özellikle de aşağıda durumlar söz konusu olduğunda,

Ülke sınırları dahilindeki istilacı yabancı türlerin girişinin/taşınımının ya da mevcudiyetinin erken tespitini yazılı olarak Bakanlığa bildirmek zorundadır. Bu durumlar;

- a) kendi sınırlarında ya da sınırlarının bir kısmında daha öncesinde var olduğu bilinmeyen istilacı yabancı türlerin sınırlarında ya da sınırlarının bir kısmında görülmesi ve
- b) imha edildiği rapor edildikten sonra Ülke sınırlarında ya da sınırlarının bir kısmında istilacı yabancı türlerin yeniden görülmesidir.

İstilanın erken evresinde hızlı imha

MADDE 14 – (1) Erken tespit bildirimini iletilmesini takip eden üç ay içinde, Bakanlık imha önlemlerini uygular.

(2) İmha önlemleri uygulanırken, kullanılan yöntemlerin, insan sağlığı ile çevreyi ve hedeflenmeyen türler ve habitatları göz önünde bulundurarak, ilgili istilacı yabancı türlerin popülasyonunun tamamen ve kalıcı olarak ortadan kaldırılması gerekir. Bu durumda hayvanların önlenebilir ağrı, stres ya da acıdan korunması sağlanmalıdır.

(3) Bakanlık imhanın etkinliğini gözetim ve izlemeye tabi tutar. Bu amaçla izleme sistemini kullanabilir. Gözetim ve izleme ayrıca uygun olduğu hallerde hedeflenmeyen türler üzerindeki etkisini de değerlendirir.

Hızlı imha yükümlülüğünün istisnası

MADDE 15 – (1) Bakanlık, sağlam bilimsel kanıtlara dayanarak, istilacı yabancı türlerin tespitinden itibaren iki ay içerisinde, aşağıdaki koşullardan en az biri karşılanırsa imha önlemlerini uygulamayabilir:

- a) istilacı yabancı türlerin yerleşik hale geldiği bölgede çok geniş alanlara yayılması durumunda, mevcut olan imha yöntemleri kullanılmayacağı için imha teknik olarak imkânsız görülmüşse,
 - b) makul kesinlik taşıyan mevcut veriler temelinde yapılan fayda-maliyet analizi uzun vadede maliyetin olağandışı yüksek ve imhanın faydalarına orantısız olduğunu göstermişse,
 - c) imha yöntemleri mevcut değilse ya da mevcut ancak insan sağlığı, çevre ve diğer türler üzerinde ciddi olumsuz etkilere sahipse,
- (2) Bakanlık, istilacı yabancı türlerin, 1 inci fıkra uyarınca hiçbir imha önlemi uygulanmadığı durumlarda daha fazla yayılmasını önlemek için sınırlandırma önlemlerinin alınmasını sağlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geniş Yayılımlı İstilacı Yabancı Türlerin Yönetimi

Yönetim tedbirleri

MADDE 16 – (1) Bakanlık, Ülke listesine bir istilacı yabancı türün dahil

edilmesini takip eden 18 ay içerisinde, biyoçeşitlilik, ilgili ekosistem hizmetleri ve uygun olan yerlerde, insan sağlığı ya da ekonomi üzerindeki etkilerini asgari düzeye indirmek amacıyla, Ülke sınırları dahilinde geniş yayımlı görülen istilacı yabancı türler için etkili yönetim tedbirlerini alır.

(2) Bu yönetim tedbirleri çevre üzerindeki etkileri ile orantılı olmalı ve maliyet ve fayda analizleri ile mümkün olduğu kadar restorasyon tedbirlerine dayanmalıdır. Yönetim tedbirleri, risk değerlendirmesine ve maliyet verimliliğine dayanılarak uygulanır.

(3) Yönetim tedbirleri, istilacı bir yabancı türün popülasyonunun imhası, kontrolü veya sınırlandırılmasına yönelik ölümcül veya ölümcül olmayan fiziksel, kimyasal veya biyolojik eylemlerden oluşur. Uygun olduğunda, yönetim tedbirleri, mevcut ve gelecekteki istilalara karşı direnci artırmayı amaçlayan alıcı ekosisteme uygulanan eylemleri içermelidir. Halen yerleşik halde olan istilacı yabancı türlerin ticari kullanımına, kesin gerekçelendirmelerle ve daha fazla yayılmayı önlemek için tüm uygun kontrollerin mevcut olması koşuluyla, bunların yok edilmesine, popülasyon kontrolüne veya sınırlandırılmasına yönelik yönetim tedbirlerinin bir parçası olarak geçici olarak izin verilebilir.

(4) Bakanlık yönetim tedbirlerini uygularken ve kullanılacak yöntemleri seçerken, insan sağlığına ve çevreye, özellikle hedeflenmeyen türlere ve habitatlarına gereken ilgiyi göstermek ve hayvanlar hedef alındığında yönetim tedbirlerinin etkinliğinden ödün vermeksizin, kaçınılabilir bir ağrı, stres ya da acıdan korunmalarını sağlamak zorundadır.

(5) İzleme sistemi, biyolojik çeşitlilik, ilgili ekosistem hizmetleri ve uygulanabilir olduğunda insan sağlığı veya ekonomi üzerindeki etkilerin en aza indirilmesinde imha, popülasyon kontrolü veya sınırlandırılması önlemlerinin etkinliğini izlemek için tasarlanır ve kullanılır. İzleme ayrıca uygun şekilde hedeflenmeyen türler üzerindeki etkiyi de değerlendirir.

Hasar gören ekosistemlerin restorasyonu

MADDE 17 – (1) Fayda-maliyet analizi, mevcut veriler temelinde ve makul belirlilikle, restorasyon tedbirlerinin maliyetinin restorasyon faydalarına kıyasla yüksek ve orantısız olduğunu göstermedikçe, Ülke ilgi alanına giren istilacı yabancı türler tarafından bozulmuş, hasar görmüş ya da tahrip edilmiş ekosistemin restorasyonunu desteklemek için uygun restorasyon tedbirleri uygulanır.

(2) Restorasyon tedbirleri;

a) Ülke ilgi alanına giren istilacı yabancı türlerinin varlığından kaynaklanan olumsuz etkiye maruz kalan bir ekosistemin, bozulmaya karşı direnç, özümseme, uyum sağlama ve bunlardan kurtulma yeteneğini artırmaya yönelik önlemleri;

b) Bir imha eylemini takiben yeniden istilanın önlenmesini destekleyici önlemleri,

içermelidir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Maliyetin karşılanması

MADDE 18 – (1) Kirleten öder ilkesi uyarınca çevresel ve kaynak maliyetleri ve restorasyon maliyetleri de dahil olmak üzere, istilacı yabancı türlerin olumsuz etkilerini önlemek, asgari düzeye indirmek ya da azaltmak için gerekli önlemlerin maliyetlerini karşılamak esastır.

(2) Çevresel bozulmayı durdurmak, gidermek veya azaltmak için gerekli önlemlerin alınmaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan gerekli harcamalar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre çevresel bozulmaya neden olandan tahsil edilir.

Karantina ve gümrük işlemleri

MADDE 19-

Bilgi destek sistemi

MADDE 20 – (1) Bakanlık, işbu Yönetmeliğin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla gerekli bilgi destek sistemini kurar ve sürekliliğini sağlar.

(2) Bilgi destek sistemi, Ülke sınırları dahilindeki istilacı yabancı türlere özel ihtimam göstererek istilacı yabancı türler hakkında var olan veri sistemlerini ilişkilendirecek şekilde bir veri destek mekanizmasını içerir.

(3) Veri destek mekanizması, bu Yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin bilgi alışverişi için bir sistem olarak kurulur. Ayrıca, Ülke sınırları dahilindeki istilacı yabancı türler ve varsa yolaklar/taşıma yolları, risk değerlendirmesi, yönetim ve imha önlemleri hakkında bilgi içerebilir.

Teşvik sistemi

MADDE 21

Halkın katılımı

MADDE 22 – (1) Ülke genelinde yabancı türlerin erken teşhisini ve hızlı imhasını sağlamak amacıyla taşınmış olan türlerin takibi için halkın katılımı esastır. Bu amaçla yerel halkın istilacı yabancı türler hakkında eğitimi ve bilinçlendirilmesi Bakanlık ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılır.

Ticari olmayan türler

MADDE 23 – (1) Ülke listesine dahil edilmiş istilacı yabancı türlere ait olan ve ticari amaçla tutulmayan evcil hayvanların sahiplerine, hayvanlarını doğal yaşamlarının sonuna kadar tutma izni aşağıdaki koşullar sağlandığı takdirde verilir;

- a) Hayvanlar Ülke listesine dahil edilmeden önce alınmışsa,
 - b) Hayvanlar kapalı muhafazada tutularak, üremesinin ya da kaçmasının önlenmesi amacıyla tüm uygun tedbirler alınmışsa,
- (2) Yetkili makamlar, ticari faaliyet göstermeyen sahipleri, 1 inci fıkrada belirtilen hayvanları muhafaza ederek ortaya çıkan riskler ile üreme ve kaçma riskini en aza indirmek için alınacak önlemler hakkında bilgilendirmek amacıyla bilinçlendirme ve eğitim programları düzenler.
- (3) 1 inci fıkrada belirtilen koşulların sağlandığını garanti edemeyen ticari faaliyet göstermeyen sahiplerin, ilgili hayvanları tutmasına izin verilmez. Bu hayvanlar bu amaçla kurulmuş tesislerde tutulabilir.

Ticari stoklar

MADDE 24 – (1) Ülke listesine dahil edilmeden önce edinilmiş istilacı yabancı türlerin örneklerinin stoklarının ticari sahiplerine, bu listeye türlerin dahil edilmesini takip eden iki yıllık süre için üremelerinin ya da kaçmalarının mümkün olmayacağı koşulların sağlanması için uygun tüm tedbirlerin alınması ve kapalı muhafazada taşınması şartıyla canlı bireyleri ya da bu türlerin üreyebilir kısımlarını satmak ya da araştırma veya saha dışı koruma yerleşkelerine göndermek ve tutmak için ya da tıbbi faaliyet amaçları için ya da stoklarını eritmek amacıyla bu örnekleri yok etmek veya insancıl şekilde itlaf etmek için izin verilir.

(2) Canlı bireylerin ticari olmayan kullanıcılara satışı ya da nakli, örneklerin kapalı muhafazada tutulması ve üremenin ya da kaçmanın engellenmesi için gerekli bütün uygun önlemlerin alınması koşulu ile bu örneklerin Ülke listesine dahil olmasını takip eden bir yıl boyunca izin verilir.

Yaptırımlar

MADDE 25- İlgili kanunlarda yer alan yaptırımlara atıfta bulunulacaktır.

Yürürlük

MADDE 26 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 27– (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

[Ekler için tıklayınız Tür Listeleri Projeler kapsamında belirlenecektir.](#)

Bu rapor Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali desteği ile hazırlanmıştır. İçeriği, yalnızca Hulla & Co Human Dynamics GmbH & Co KG ile Finlandiya evre Enstitüsü, ınar Mühendislik Müşavirlik A.ř. Konsorsiyumu sorumluluğundadır. İçerik, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmayabilir.